innoxiam, ſupra ipſum quodammodo vim ſuæ maieſtatis recli-nat, quia profuſiore quadā gratia bonorū pectoribus inſeratur. Sic igiť non videtur couenire rationi vt ſimplicem fidelemque ipſum arbitremur, qui Domini dignatione reſpuitur, cum indefeſſi famu latus obſequium ſpopondiſſet. Sed Dominus non obſequiorum ſpeciem, ſed puritatē quærit affectus, nec obſequium eius admittitur, cuius non probatur officiū: circumſpectum etenim fidei debet eſſe hoſpitium nedum infidelibus noſtræ domus interna referamus. in alienā perfidiam improuida crudelitate labamur. Itaque vt aduertas Deum non cultum aſpernantem eſſe ſed fraudis, qui repudiauit fraudulentum, elegit innocentem.

> net. Ait autem ad alterum: Sequere me. Ille autem dixit: Domine permitte mihi primū ire, & ſepelire patrem meum. Dixitque ei Ieſus: Sine, vt mortui ſepeliant mortuos ſuos, tu autem vade & annuncia regnum Dei. Et ait alter: Sequar te Domine: ſed permitte mihi primum renuntiare his qui domi ſunt. Ait ad illum Ieſus. Nemo mittens manū ſuā in aratrū & aſpiciens retro, aptus eſt regno Dei.

tem. Sequitur: {Ait autem ad alterum. Sequere me.} Sed hoc dicit ei, cuius patrem iam ſciebat mortuum. vnde ſequitur: {Ille autem dixit. Domine permitte mi. pri. ire & ſepe. pa. meū.} BEDA. Non diſcipulatum reſpuit: ſed expleta primum paterni funeris pietate, liberior aſſequi deſiderat. AMBRO. Sed Dominus quos miſeretur aduocat. vnde ſequitur. {Dixitque Ieſus: Sine, vt mor. ſepe. mor. ſu. tu autem va. & annun. reg. Dei.} Cum religioſum humani corporis ſepeliendi acceperimus officium, quomodo paterni quoque funeris ſepultura prohibetur, niſi vt intelligas humana poſt habenda diuinis? bonum ſtudium, ſed maius impedimē tum: nam qui partitur ſtudium, deriuat affectum, qui diuidit curā differt profectum, ergo prius ſunt obeunda quæ maxima, nam & Apoſtoli ne occuparentur ſtudio diſpenſandi miniſtros pauperibus ordinarunt. CHRYSO. Quid autem magis neceſſarium paternis exequijs? quid facilius? cum non eſſet multum temporis dandum, per hoc docemur, quòd minimum tempus fruſtra ducere decet, & ſi mille cogentia ſunt: immo præferre ſpiritualia cunctis admodum neceſſarijs. Diabolus enim inſiſtit attentius, volens aliquem aditum inuenire, & ſi modicam ſumat negligentiam, magnam operatur puſillanimitatem. AMBRO. Non ergo paterni funeris ſepultura prohibetur: ſed neceſſitudini generis diuinæ religionis pietas antefertur. Illud conſortibus relinquitur, hoc mā dať relictis. quomodo autem mortui ſepelire mortuos poſſunt? niſi geminam hic intelligas mortem, vnam naturæ, alteram culpæ. Eſt etiam mors tertia, in qua peccato morimur, Deo viuimus. CHRYSO. Cum ergo dixiſſet mortuos ſuos, oſtendit hunc non eſſe mortuum eius. puto enim de numero infidelium fuiſſe defunctum. AMBR. Aut quia ſepulchrum patens eſt guttur impiorum, memoria eorum abolēda præſcribitur, quorum ſimul cum corpore meritum occidit, nec reuocatur ab officio patris filius, ſed fidelis a perfido communione ſecernitur, nō interdictum eſt muneris: ſed religionis myſterium communionem nobis, cum gentibus mortuis non futuram. CHRY. Vel aliter: Erat enim pater ſenectute grauatus. putat autem honeſtum aliquid agere, dum proponeret obſeruare ei debitam pietatem, ſecundum illud: Honora patrem tuum & matrem tuam. vnde vbi vocatus eſt ad Euangelicum myſterium dicente Domino: {Sequere me.} quærebat inducias quæ ſufficere poſſent ad decrepiti patris ſuſtentationem dicens: {Permitte mihi primum ire & ſepelire patrem meū.} non quòd defunctum patrem ſepelire rogaret: neque enim Chriſtus hoc agere volentem impediuiſſet: ſed dixit {ſepelire} ideſt ſuſtentare in ſenectute vſque ad mortem. Sed Dominus ad eum dixit: {Sine mortuos ſepelire mortuos ſuos.} erant enim & alij curatores linea parentelæ aſtricti, ſed vt aſſimo mortui, eo quòd non dum Chriſto crediderant. Hinc percipe, quòd præferenda ſit pietas qua Deo tenemur amori parentum, quibus reuerentiam exhibemus, quia per eos geniti ſumus. Sed omnium Deus, cum non eſſemus, ad eſſe nos conduxit, parentes autem facti ſunt miniſtri introitus ad eſſe. AVG. de Con. Euan. Hoc ergo dicebat Dominus illi cui dixerat: Sequere me. Alius vero diſcipulus mittet ſe in medio, cui nemo aliquid dixerat. vnde ſequitur Et ait alter: Sequar te Domine. ſed primum permitte mihi ire, & renuntiare his qui domi ſunt, ne forte quomodo fieri ſolet quæreant me. CYR. Imitanda autem huiuſmodi promiſſio & omni laude plena, ſed quærere renuntiare his, qui domi ſunt licentiando ſe ab eis, oſtendit, quòd vtcumque diuiſus ſit a Domino, dum hoc perfecte adire propoſuerit mente, nam velle conſulere proximos non conſenſuros, huic propoſito indicat ſe vtcumq; labetem: propter quod Dominus hoc improbat. Sequitur: {Ait ad illum Ieſus: Ne. mittens

F manum ſuam in aratrum, & reſpiciens retro, aptus eſt regno Dei. Appoſuit manum aratro, qui affectuoſus ad ſequendum: tamen reſpicit retro qui dilationem petit, occaſione redeundi ad Domum, & cum propinquis conferendi. AVG. de Verbis Domini quaſi dicat ei: Vocat te oriens, & tu attendis occidentem. BEDA. Manum etiam cuilibet in aratrum mittere, eſt quaſi quodā compunctionis inſtrumento ligno & ferro Dominicæ paſſionis duritiem ſui cordis atterere, atque ad ferendos bonorū operum fructus aperire, quam ſiquis excelſe incipiens cum vxore Loth ad ea, quæ reliquerat reſpicere delectatur, futuri iam regni munere priuat. GRAECVS. Crebri namque intuitus eorum quæ deſeruimus propter conſuetudinem trahunt ad retro acta, violentum enim quid viſus eſt ad retinendum ſibi. Nonne habitus ex viſu, ex habitu vero natura innaſcitur? Naturam vero amouere vel alterare difficile. Nam & ſi paululum declinet coacta, redit ad ſeipſam velociter. BEDA. Si autem ſecuturus Dominum diſcipulus, quia vel domi renuntiare velit arguitur, quid fiet illis, qui nulla vtilitatis gratia ſæpe viſitant domos illorum quos in mundo reliquerunt?

CAPVT X.

> G POſt hæc autem deſignauit Dominus & alios ſeptuagintaduos, & miſit illos binos ante faciem ſuam in omnem ciuitatem & locū, quo erat ipſe venturus. Et dicebat illis: Meſſis quidem multa, operarij autem pauci. Rogate autem Dominum meſſis, vt mittat operarios in meſſem ſuam.

CAP. X.

H CYRILLVS. Certificauerat Deus per Prophetas, quod Euangelij prædicatio ſalutaris comprehenſura erat non ſolum Iſrael, ſed etiam gentium greges. Et ideo a Chriſto poſt duodecim Apoſtolos & alij ſeptuagintaduo, ſunt inſtituti. vnde dicitur. {Poſt hæc autem deſignauit Dominus & alios ſeptuagintaduos. BEDA. Bene ſeptuagintaduo mittuntur, quia totidem mundi gentilibus Euangelium prædicandum erat, vt quomō duodecim, primo propter duodecim tribus Iſrael: ita & hi propter exteras gentes deſtinarentur imbuendas. AVG. de Quæſt. Euan. Sicut etiam 24. horis totus orbis peragitur atque luſtratur, ita myſterium illuſtrandi orbis per Euangelium Trinitatis in ſeptuagintaduo diſcipulis intimatur, ter enim 24. ſeptuagintaduo faciunt. BEDA. Sicut autem duodecim Apoſtolos formam Epiſcoporum præmonſtrare nemo eſt qui du-

I bitet, ſic & hos ſeptuagintaduo figuram Præsbyterorum, ideſt ſecundi ordinis Sacerdotum geſſiſſe ſciendum eſt: tamen et ſi primis Eccleſiæ temporibus, vt Apoſtolica ſcriptura teſtis eſt, vtrique Præsbyteri vtrique vocabantur & Epiſcopi, quorum vnum Sapiētiæ maturitatem, aliud induſtriam curæ Paſtoralis ſignificat. CYRILLVS. Huius etiam forma in verbis Moyſi figurabatur, qui iubente Deo. 72. elegit quibus Deus ſpiritum infundebat. In Numeris etiam ſcriptum eſt de filijs Iſrael, quòd venerunt in Helim quod interpretatur aſcenſus, & erāt ibi 12. fontes aquarum, & 70. palmæ. Conuolantes enim ad augmentum ſpirituale reperiemus 12. fontes. ſ. ſacros Apoſtolos, a quibus haurimus ſalutis ſcientiam, ſicut a fontibus Saluatoris, & 70. palmas, hos. ſ. qui nunc deſtinati ſunt a Chriſto. Eſt enim palma arbor bonæ medullę, bene radicata & fertilis, & ſemper naſcens in aquis, alta ſimul & frondes porrigens ſurſum. Sequitur: {Et miſit illos binos.} GREG. in Hom. Binos in prædicatione diſcipulos mittit, quia duo ſunt præcepta charitatis, Dei. ſ. amor, & proximi. Et minus hic q̃ inter

K duos charitas haberi non poteſt, quatenus hoc nobis tacitus innuat, quia qui charitatem erga alterum non habet, prædicationis officium ſuſcipere nullatenus debet. ORIG. Sicut etiam ex 12. bini & bini numerati fuerūt, vt in eorū Cathalogo Matthæus oſtendit, quòd enim bini famularentur Dei verbo antiquum eſſe videtur. Eduxit enim Deus Iſrael de Aegypto per manus Moyſi & Aaron. Ioſue quoque & Caleph concordantes præcauerunt prouocatum a 12. exploratoribus populum. vnde dicitur: Frater a fratre adiutus vt ciuitas vallata. BASIL. Simul etiam per hoc indicauit, quòd ſi aliqui pares ſunt in ſpiritualibus donis, hoc non ſinet in eis præualere proprię opinionis paſſionem. GRE. in Hom. Bene autem ſubditur: {Ante faciem ſuam in omnem ciuitatem & locum, quo erat ipſe venturus.} Prædicatores autem ſuos Dominus ſequitur, quia prædicatio præuenit, & tunc ad mentis noſtræ habitaculum Dominus venit, quando verba exhortationis præcurrunt, atque per hoc veritas in mēte ſuſcipitur. Hinc prædicatoribus Iſaias dicit: Parate viam Domini, rectas facite ſemitas

mitas Dei noſtri. THEOPHI. Deſignauerat autem Dominus diſcipulos propter multitudinem doctoribus indigentem. ſicut enim agri ſpicati multos meſſores deſiderant, ſic qui credituri erant innumerabiles exiſtentes, multis doctoribus indigebant: vnde ſequitur: {Meſſis quidem multa.} CHRY. Sed qualiter meſſem vocat, cū res ad pręſens exordium ſumant? nondum iacto aratro, aut ſulcis productis de meſſibus tractat. poterāt enim diſcipuli vacillare, & ſecum meditari, & dicere: qualiter nos numerus breuis emendare poterimus totum mundum, idiotæ ſophiſtas, munitos nudi, dominantes ſubiecti? Ne igitur conſideratione talium turbarentur, vocat Euangelium meſſem. quaſi dicat: parata ſunt omnia, mitto vos ad paratam collectionem fructuum: eodem die, & ſerere poteſtis & metere. Sicut ergo colonus exiens ad meſſes lætatur, ſic etiam vos multo amplius, & alacrius neceſſarium eſt exire in mundum, nam hoc negotium meſſis eſt, agros nobis exhibens præparatos. GRE. in Ho Sed non ſine graui mœrore loqui poſſumus quod ſubditur: {Ope. ra. ve. pauci.} quia etſi ſunt qui bona audiant, deſunt qui dicant: Ecce mundus Sacerdotibus plenus: ſed tamen in meſſe Dei rarus valde reperitur operator, quia officium quidem Sacerdotale ſuſcipimus, ſed opus officij non implemus. BEDA. Sicut autem meſſis multa eſt omnis turba credentium, ita operarij pauci ſunt Apoſtoli, & imitatores eorum qui mittunť ad meſſem. CYRIL. Sicut autem agri ſpatioſi meſſores multos exigunt, ſic & multitudo crediturorum Chriſtum, vnde ſubdit: {Ro. au. do. meſ. vt mit. op. in meſ. ſuam.} Illud autem attende, quòd cum dixiſſet: {Rogate Dominum meſſis vt mittat operarios in meſſem ſuam:} ipſe poſtmodum hoc peregit. Ipſe igitur eſt Dominus meſſis, ac per eū, & cum eo Deus pater omnibus dominatur. CHRY. Multiplicauit autem poſtmodum eos, non addens ad numerum, ſed concedens virtutem. Inſinuat autem quàm magnum donum eſt operarios mitti in meſſem diuinam, per hoc quod dicit, Dominū meſſis ſuper hoc eſſe rogandum. GREG. Per hoc etiam inducendi ſunt ſubditi, vt pro ſuis paſtoribus rogent, vt digna eis operari valeant, nec ab exhortatione torpeat lingua. ſæpe enim pro ſua nequitia prædicantium reſtringitur lingua. Sæpe vero ex ſubiectorum culpa agitur, vt eis qui præſunt, prædicationis ſermo ſubtrahatur.

> b Ite, ecce ego mitto vos ſicut agnos inter lupos. Nolite portare ſacculū, neque peram, neque calciamenta, & neminem per viam ſalutaueritis,

b ¶ CYRILLVS. Narrat Lucas conſequenter. 70. diſcipulos vendicaſſe ſibi a Chriſto Apoſtolicam eruditionem, modeſtiam, innocentiam, ęquitatem, nihilq; mundanorum ſacris prædicationibus præferre, aſpirare autem ab eo ad fortitudinem mentis vt nullum terribilium formident, neque ipſam mortem: vnde dicit: {Ite.} CHRY. Erat enim inter omnia pericula eorum ſolatium virtus mittentis eos: & ideo dicit: {Ecce ego mitto vos} quaſi dicat, hoc ſufficit ad conſolationem veſtram, hoc ſufficit ad ſperandum, & non timendum ſuperuenientia mala quæ ſignificat ſubdens. {ſicut agnos inter lupos.} ISIDO. Abbas: Denotans ſimplicitatem & innocentiam, nam debacchantes & ſua enormitate iniuriantes naturæ, non agnos appellat ſed hædos. AMBR. Contraria autem ſunt ſibi iſta animalia, vt alia ab alijs deuorentur. ſ. agni a lupis: ſed bonus paſtor lupos gregi ſuo timere non noluit. Ideoque iſti diſcipuli non in prædam, ſed ad gratiam diriguntur: ſolicitudo enim Paſtoris boni efficit, vt lupi in agnos audere nihil poſſint. Mittit ergo agnos inter lupos vt compleretur illud. Tunc lupi & agni ſimul paſcentur. CHRY. Hoc. n. fuit manifeſtum indicium præclari triūphi, vt circūdati eſſent diſcipuli Chriſti ab hoſtibus, quaſi agni inter lupos, eos tamen conuerterent. BEDA. Vel ſpecialiter lupos vocat Scribas & Phariſæos, qui ſunt clerici Iudæorum. AMBRO. Vel lupis ſunt Hæretici comperandi. lupi. n. beſtię ſunt quæ inſidiantur ouilibus, & circa paſtorales verſantur caſas. Habitacula domorum intrare non audent. ſomnum canum, abſentiam aut deſidiam paſtorum explorāt, ouium guttur inuadunt, vt cito ſtrangulent, feri rapaces, natura corporis rigidiores, vt ſe facile non poſſunt inflectere, impetu quodam ſuo feruntur: & ideo ſæpe deluduntur. Siquem priores hominem viderint, vocem eius quadā naturæ vi feruntur eripere. ſi autē homo prius eos viderit, exagitari memorantur. Sic Hæretici inſidiantur ouilibus Chriſti, fremunt circa caulas nocturno tempore. ſemper enim perfidis nox eſt, qui lucem Chriſti nebulis praue interpretationis obducunt, ſtabula tamen Chriſti intrare non audent: & ideo non ſanantur, ſicut curatus eſt ille in ſtabulo, qui incidit in latrones. Explorant paſtoris abſentiam, quia præſentibus paſtoribus oues Chriſti incurſare non poſſunt. Quadam etiam mentis intentione duri ac rigidi nequaquam ſolent a ſuo errore deflectere, quos ſcripturæ verus interpres Chriſtus illudit, vt in vanum ſuos effundant impetus, & nocere nō poſſunt, qui ſiquem

A verſuta diſputationis ſuæ circūſcriptione præueniunt, faciunt obmuteſcere. mutus eſt enim qui verbum Dei nō eadem qua eſt gloria confitetur. Caue igitur ne tibi vocem tollat Hæreticus, ne priorem non ipſe depræhenderis: ſerpit. n. dum latet eius perfidia, ſi autem commenta impietatis eius agnoueris, iacturam piæ vocis timere non poteris. Guttur inuadunt, vitalibus vulnus affigunt dum animā petunt. Si etiam audies aliquem Sacerdotem dici, & rapinas eius cognoſcis, foris ouis, intus lupus eſt qui humanę necis inſaturabili crudelitate, rabiem ſuam deſiderat explere. GREG. Multi. n. cum regiminis iura ſuſcipiunt, ad lacerandos ſubditos inardeſcunt, terrorem poteſtatis exhibent. Et quia charitatis viſcera non habent. dum videri

> c In quācunque domum intraueritis primum dicite, pax huic domui: & ſi ibi fuerit filiꝰ pacis, requieſcet ſuper illū pax veſtra, ſin autem, ad uos reuertetur. In

B appetunt, patres ſe eſſe minime recognoſcunt, humilitatis locum in elationem dominationis immutant. Contra quæ omnia conſiderandum nobis eſt, quia ſicut agni inter lupos mittuntur, vt ſenſum ſeruantes innocentiæ, morſum malitiæ non habeamus. Qui enim locum prædicationis ſuſcipit, mala inferre non debet, ſed tolerare. Quem & ſiquando zelus rectitudinis exigit, vt erga ſubiectos ſæuiant, intus paterna pietate diligat, quos foris quaſi inſequendo caſtigat. Quod tunc rector bene exhibet, cum terrenæ cupiditatis honoribus nequaquàm mentis colla ſupponit. vnde ſubditur: {Nolite portare ſacculum neque peram.} GRE. Nazanzenus. Quorum ſumma eſt, vt adeo virtuoſi exiſtant, quòd nō minus propter vitæ modum quàm propter eorum verbum Euangelium proficiat. GREG. Tanta enim prædicarorum debet eſſe in Deo fiducia, vt præſentis vitæ ſumptibus quàmuis non prouideant, tamen ſibi hos non deeſſe certiſſime ſciat. Ne dum mēs eius

C occupatur ad tēporalia, minus alijs ꝓuideat æterna. CYRIL. Sic igitur præceperat, nec de ipſo ſubiecto curam habere cum dixerat: {Mitto vos ſicut agnos inter lupos.} Nec etiam conceſſit ſolicitos eſſe erga extrinſeca corpori, cum dixit: Nolite portare ſacculum neque peram. Nec etiam conceſſit portare aliquid eorū, quæ nondum vnita ſunt corpori. vnde ſubdit, {Neque calciamenta.} Non ſolū aūt ſacculū & peram portare prohibuit, ſed nec aliquam ſtudij diſtractionem permiſit aſſumere, qui nec ab obuiantium ſalutatione diſtrahi voluit. vnde ſubdit: {Et neminem per viam ſalutaueritis.} Quod & dudum ab Heliſæo dictum fuit. q. d. recto tramite ad opus procedite, non alternantes benedictionibus benedictiones. Damnum. n. eſt expendere tempus pręedicationibus competens. AMBRO. Non ergo hic Dominus prohibuit, ꝙ beniuolentiæ diſpliceret officium, ſed quòd perſequendę deuotionis intentio plus placeret. GREG. Nazanzenus: Mandauit etiam hoc eis Dominus ad verbi gloriam, ne videretur in eis ma-

D gis vigere blanditias, voluit etiam eos non eſſe ſolicitos in verbis alienis. GREG. in Hom. Hæc autem verba ſiquis etiam per allegoriam velit intelligi, pecunia clauſa in ſacculo eſt ſapientia occulta. Qui igitur ſapientiæ verbum habet, & hoc erogare proximo negligit, quaſi pecuniam in ſacculo ligatam tenet. Per perā vero, onera ſæculi, per calciamenta mortuorum operum exempla ſignificantur. Qui ergo officium prædicationis ſuſcipit, dignum non eſt, vt opus ſæcularium negotiorum portet. nedum hoc eius colla deprimit ad prædicanda cæleſtia non aſſurgat, nec debet ſtultorum operum exempla conſpicere, ne ſua opera quaſi ex mortuis pellibus credat munire, ne. ſ. quia alios talia feciſſe conſiderat, ſe etiam facere licenter putet. AMBR. Nihil etiam Dominus in nobis mortale vult eſſe. Mortale. n. atque terrenum calciamentum Moyſes iubetur ſoluere, cum mitteretur, ad populum liberandum, quod ſi quem mouet, qua ratione in Aegypto calciati iubentur edere agnum, Apoſtoli autem ſine calciamento ad prædican-

E dum Euangelium diriguntur, is conſiderare debet, quia in Aegypto poſitus, debet adhuc morſus cauere ſerpentis, multa. n. venena in Aegypto. Et qui typo Paſcha celebrat, patere poteſt vulneri. qui autem miniſter eſt veritatis, venena non trepidat. GREG. in Hom. Omnis autem qui ſalutat in via ex occaſione ſalutat itineris, non ex ſtudio optandæ ſalutis. Qui igitur non amore æternæ patriæ, ſed præmiorum ambitu ſalutem audientibus prædicat, quaſi in itinere ſalutat quia ex occaſione, & non ex intentione ſalutem audientibus exoptat.

c ¶ CHRYSO. Bonorum omnium mater pax eſt, ſine qua cætera inania ſunt. propter quod Dominus diſcipulis intrantibus domos, illico pacem iuſſit proferre tanquàm bonorum indicium dicens: {In quācumque domum intraueritis primum dicite, pax huic domui.} AMBROSIVS. Vt. ſ. pacis perferamus nuntium, ipſe primus ingreſſus pacis benedictione celebret. CHRY. Vnde Pontifex Eccleſiæ tradit eam dicens. Pax vobis. Implorāt autem pacem ſancti, non ſolum eam quæ verſatur inter homines adinuicem, ſed & eam quæ pertinet ad noſipſos. nam ſæpius in pectore

ctore bellum gerimus, & nullo moleſtante turbamur, necnon pra ua deſideria contra nos crebro inſurgunt. TYTVS. Dicitur autem:{Pax huic domui,} ſcilicet habitantibus domum, omnes alloquantur, maiores pariter & minores, neque cum indignis veſtra ſalutatio dirigetur.vnde ſubditur: {Et ſi ibi fuerit filius pacis, requieſcet ſuper illū pax veſtra.} q. d. vos quidem proferetis verbum,res autem pacis applicabitur meo iudicio, vbicumq; dignum eſſe videbitur. Siquis autem non ſit dignus, non eſtis deluſi,nec verborum veſtrorum gratia periit: immo reciprocatur ad vos. Et hoc eſt qd̄ ſubditur.{Si autem, ad vos reuertetur.} GREG. Pax enim quæ ab ore prædicatoris offertur, aut requieſcet in domo, ſi in ea fuerit quiſquam prædeſtinatus ad vi-

eadem autem domo manete: edentes & bibentes quæ apud illos ſunt. Dignus enim eſt operarius mercede ſua. Nolite tranſire de domo in domū. Et in quancumque ciuitatem intraueritis, & ſuſceperint vos, manducate quę apponuntur vobis, & curate infirmos qui in illa ſunt, & dicite illis. Appropinquauit in vos G regnum dei. In quacūque autem ciuitatem intraueritis, & non ſuſceperint vos, exeūtes in plateas eius dicite. Etiam puluerem qui adhęſit nobis de ciuitate veſtra

tam,& cęleſte verbum ſequitur quod audit.aut ſi nullus audire voluerit,ipſe prædicator ſine fructu non erit, quia ad eum pax reuertitur,dum ei a Domino pro labore ſui operis merces recompenſatur.Si autem pax veſtra recipitur, dignum eſt vt ab eis terrena ſtipendia conſequamur,quibus patriæ cæleſtis præmia offerimus.vnde ſequitur: {In eadem autem domo manete edentes & bibentes, quæ apud illos ſunt.} Ecce qui peram & ſacculum portari prohibuit, ſumptus & alimenta ex eadem prædicatione concedit. CHRY. Sed ne aliquis diceret conſumo res proprias parando H aduenis menſam, illum primo intrantem facit tibi pacis donum offerre,cui nihil eſt æquale,vt ſcias te maiora quàm des ſuſcipere. TYTVS. Vel aliter continua: Quia non eſtis conſtituti iudices eorum, qui ſunt digni vel indigni, edatis & bibatis, quæ vobis offeruntur ab eis. Dimittite autem mihi eorum, qui vos recipiūt examen: niſi vobis quoque ſit notum non eſſe ibi filium pacis,tūc enim fortaſſis retrocedere debetis. THEO. Vide igitur qualiter diſcipulos mendicare inſtituit, & pro pretio eos nutrimentū habere voluit, nam ſubditur.{ Dignus eſt enim operarius mercede ſua.} GREG. Sunt enim iam de mercede operarij ipſa alimenta ſuſtentationis, vt hic merces de labore prædicationis inchoetur, quæ illic de veritatis viſione perficitur. Qua in re conſiderandum eſt, quòd vni noſtro operi duæ mercedes debentur, vna in via quæ nos in labore ſuſtentat,alia in patria quæ nos in reſurrectione remunerat. Merces itaque quæ in præſenti recipitur, hic in nobis debet agere, vt ad ſequentem mercedem robuſtius tendatur. Verus ergo quiſque prædicator non ideo prædicare de I bet, vt in hoc tempore mercedem accipiat: ſed ideo mercedem recipere, vt prædicare valeat. Quiſque namque ideo prædicat, vt hic laudis, vel muneris mercedem recipiat, ęterna mercede ſe priuat. AMBRO. Subditur virtus alia, ne de domo ad domum quis vaga facilitate demigret. Sequitur enim. {Nolite tranſire de domo in domum} vt ſcilicet amore hoſpitali ſeruemus conſtantiam, neque aliquam amicitiæ neceſſitudinem facile reſoluamus. BEDA. Deſcripto autem diuerſę domus hoſpitio, quid iam in ciuitatibus agere debeant docet, pijs ſcilicet in omnibus communicare,ab impiorum vero per omnia ſocietate ſecerni, vnde ſequitur.{Et in quācumque ciuitatem intraueritis,& ſuſceperint vos, manducate quæ apponuntur vobis.} THEO. Quàmuis modica exiſtant,& vilia nihil amplius inquirentes, denunciat etiam eis vt operantes miracula homines ad ſuas prædicationes attraherent, vnde ſubdit.{Et curate infirmos, qui in illa ſunt. Et dicite K illis, appropinquauit in vos regnum dei. {Si enim prius curaueritis,deinde docueritis,proſperabitur ſermo, & homines credent regnum dei appropinquare,non enim curarentur,niſi hoc aliqua virtus diuina perficeret. Sed etiam cum ſecundum animam curantur, appropinquat in eos regnum Dei, quod lōge eſt ab eo cui dominatur peccatum. CHRY. Vide autem dignitatem Apoſtolorum,nihil ſenſibile monentur proferre, qualia circa Moyſen & Prophetas.ſ.bona terrena, ſed quædam noua & mirabilia.ſ.regnū Dei. MAXI. Dicitur autem appropinquauit. non vt oſtendat temporis breuitatem. neque enim regnum Dei venit cum obſeruatione:ſed oſtendit diſpoſitionem hominum ad regnum Dei,qd̄ quidem potentia eſt in omnibus credentibus, actu vero in his qui reſpuunt corporalem vitam,& ſolam eligunt ſpiritualem,qui dicere poſſunt. Viuo aūt non ego, ſed viuit in me Chriſtus. AMBR. Deinde docet excutiendum de pedibus puluerem,ſiquis recipien-

F dos ciuitatis hoſpitio non putauerit dicens:{In quacúque ciui. intrau. & non rece.vos,exeuntes in pla.dicite:etiam puluerem pedum, qui adhæſit nobis de ciui. veſtra extergi in vos. BEDA. Vel ad conteſtationem terreni laboris,quem pro illis inaniter ſuſceperunt, vel vt oſtendatur vſque adeo ſe ab ipſis nihil terrenum quærere, vt etiā puluerem de terra eorū non ſibi patiantur adhærere. Vel per pedes ipſum opus & inceſſus prædicationis ſignificatur: puluis vero quo aſperguntur terrenæ leuitas eſt cogitationis, a qua & ſummi doctores immunes eſſe nequeūt. Qui ergo ſpreuerit doctrinam labores & pericula docentium: ad teſtimonium ſuæ dānationis inflectūt. ORIG. Extergendo ergo puluerem pedum in eos quodammodo dicunt, puluis

extergimus in vos. Tamen hoc ſcitote, quia appropinquauit regnū dei. Dico vobis,quia Sodomis in die illa remiſſius erit quàm illi ciuitati.

d Væ tibi corozaim, væ tib Bethſaida, quia ſi in tyro & ſydone factæ fuiſſent virtutes q̃ factæ ſunt in vobis, olim in cilitio, & cinere ſedentes peniterent. Verūtamen Tyro & Synodi remiſſius erit in iudicio quàm vobis. Et tu Capharnaum vſque ad cælum exaltata, vſque ad infernum demergeris. Qui vos audit, me audit,

peccatorum veſtrorum merito veniet ſuper vos.Et attende quòd quæcumque ciuitates non ſuſcipiunt apoſtolos, ſanámque doctrinam habent plateas, iuxta illud. Lata eſt via quæ ducit ad perditionem. THEO. Et ſicut recipientibus apoſtolos appropinquare regnum Dei dicitur in beneficium, ſic non recipientibus in præiudicium.vnde ſubdit:{Tamen hoc ſcitote,quia appropinquauit regnum Dei.} Sicut aduentus Regis eſt quibuſdam ad pœnā, quibuſdam vero ad honorem.vnde de eorum pœna ſubditur:{Dico autem vobis, quia Sodo.in illa die remiſ.erit,quàm illi ciuita.} EVSEB. Nam in ciuitate Sodomitarum non caruerūt Angeli hoſpitio:ſed Loth inuentus eſt dignus eos hoſpitari.Si ergo ad ceſſum diſcipulorum,nec vnus inuenietur in ciuitate qui eos recipiat, quomodo non peior erit ciuitate Sodomorum? Hic ſermo docebat eos audacter aggredi regulam paupertatis:non enim poſſet cōſiſtere ciuitas,& villa nec vicus,ſine aliquo incola noto Deo. nam nec Sodoma ſubſiſteret non reperto Loth, quo recedente tota repente periit. BEDA. Sodomitæ quoque ipſi, & ſi inhoſpitales fuerint inter cætera carnis animæq; flagitia, nulli tamē apud eos tales hoſpites, quales Apoſtoli reperti ſunt. & Loth quidem aſpectu & auditu iuſtus erat, non tamen ibi aliquid docuiſſe, aut ſigna feciſſe perhibetur.

d ¶ AMBRO. Docet Dominus grauiori pœnę obnoxios fore,qui Euangelium non ſequendum quàm qui legem iudicauerunt eſſe ſoluendam dicēs:{Væ tibi Corozaim. Væ tibi Bethſai.} BEDA. Corozaim,Bethſaida,& Capharnaum,Tyberias quoque quas Ioannes nominat, ciuitates ſunt Galilææ ſitæ in littore laci Genezareth, qui ab Euangeliſtis mare Galilææ, vel Tyberiadis appellatur.plangit ergo Dominus has ciuitates,quę poſt tanta miracula atque virtutes non pœnituerunt,peioreſque ſunt gentilibus,naturale tantum ius diſſipantibus, quia poſt deſcriptæ legis contemptum,filium quoque Dei, & gloriam eius ſpernere non timuerunt.vnde ſequitur:{Quia ſi in Tyro & Sydo.factę fuiſ.vir. q̃ in vobis factę ſunt,olim in cilitio & cinere ſedentes pœnitere.} In cilitio quod de pilis caprarum contexitur,aſperam peccati pūgentis memoriam ſignificat.In cinere autem mortuis conſiderationem,per quam in puluerem redigimur demonſtrat. Porro in ſeſſione humilitatem propriæ conſcientiæ ſignificat. Impletum autem videmus hodie dictum Saluatoris,quia Corozaim & Bethſaida præſente Domino credere noluerunt. Tyrus autem & Sydon,& quondam Dauid ac Salomoni amici fuere,& poſt Euangelizantibus Chriſti credidere diſcipulis. CHRYSO. Deplorat autem Dominus has ciuitates ad noſtrum exemplum, eo q̃ effuſio lachrymarum & gemitus amarus ſuper patientes inſenſibilitatem doloris,non modicum antidotum eſt, & ad correctionem patientium, & ad remedium ingemiſcentium ſuper eos. Non ſolum autem per deplorationem inducit eos ad bonum: ſed etiam per terrorem.vnde ſequitur:{Verūtamen Tyro & Sydoni remiſſius erit quàm vobis in iudicio.} Hoc & nos audire debemus: non enim ſolis illis:ſed etiam nobis peius iudicium ſtatuit,niſi receperimus intrantes ad nos hoſpites quorum puluerem præcepit excutere. Cum autem plurima ſigna feciſſet Dominus in Capharnaum, & eam incolam habuiſſet, videbatur ſuper alias ciuitates exaltata,ſed propter incredulitatem cecidit in ruinam.vnde ſequitur:{Et tu Caphar.vſque in cælum exal.vſque ad infernum demergeris.}vt.ſ.iudicium ſit proportionabile honori. BEDA. Duplex autem in hac ſententia ſenſus eſt:Vel ideo ad infernum demergeris,quia

ris, quia contra prædicationem meam ſuperbiſſime reſtitiſti, vt.ſ. A intelligatur in cælum exaltata per ſuperbiam. Vel ideo, quia es exaltata vſque ad cælum meo hoſpitio,& meis ſignis, maioribus plecteris ſupplicijs,quia his quoq; credere noluiſti. Et nequis putaret hanc increpationem,vel tantummdo ciuitatibus vel perſonis conuenire q̃ Dominum in carne videntes ſpernebant,& non omnibus qui hodie quoque Euangelij verba deſpiciunt: Conſequenter adiunxit,dicens.{Qui vos audit, me audit.} CYRIL. Per qd̄ docet quicquid per ſanctos Ap̃los dicit acceptandū eſſe, quia qui illos audit, Chriſtum audit. Ineuitabilis ergo pœna hæreticis imminet,qui Apoſtolorum negligunt verba. Sequitur enim: {Et qui vos ſpernit,me ſpernit. BEDA. Vt.ſ.in audiendo q̃ſque vel ſpernando Euangelij prædicationem non viles quaſque perſonas,ſed Dominum Saluatorem: imo ipſum patrem ſpernere ſe vel audire diſceret.nam ſequitur:{Qui autem me ſpernit, ſpernit eum qui miſit me,} quia in diſcipulo magiſter auditur, & in filio pater honoratur. AVGV. De verbis Domini: Si autem ſermo Dei ad vos quoque peruenit, & in eo loco vos conſtituit, videte ne ſpernatis nos, ne ad illum perueniat,quod nobis feceritis. BEDA. Poteſt & ita intelligi:Qui vos ſpernit,me ſpernit, ideſt qui non facit miſericordiam vni de fratribus meis minimis, nec mihi facit. Qui autem me ſpernit. nolens credere filium Dei, C ſpernit eum q̃ me miſit,quia ego & pater vnū ſumus. TITVS. Simul autem in hoc diſcipulos conſolatur. q.d. Non dicatis, cur imus paſſuri contumelias? accommodate linguá: ego præbeo gratiam,in me veſtra redundat contumelia.

& qui vos ſpernit me ſpernit. Qui autem me ſpernit, ſpernit eum qui miſit me.

e Reuerſi ſunt autem ſeptuagintaduo cum gaudio dicentes: Domine etiam dęmonia ſubiiciuntur nobis in nomine tuo, & ait illis: Videbam Sathanam ſicut fulgur de cælo cadentem. Ecce dedi vobis poteſtatem cal- B candi ſupra Serpentes & Scorpiones, & ſuper omnem virtutem inimici, & nihil vobis nocebit. Verumtamen in hoc nolite gaudere, quia ſpiritus vobis ſubiiciuntur. Gaudete autem, quòd nomina veſtra ſcripta ſunt in cęlis.

f In ipſa hora exultauit in Spiritu ſancto, & dixit: Confiteor tibi Domine pater cæli & terræ quòd abſcondiſti hęc a ſapien-

e ¶ CYRIL. Supra dictum eſt,ꝙ dominus miſit diſcipulos gratia ſpiritus ſancti inſignitos,& facti prędicationis miniſtri poteſtatem ſuper immundos ſpiritus acceperunt, nunc autem reuerſi confitentur honorantis eos potentiam, vnde dicitur.{Reuerſi ſunt autem 72. cum gaudio dicentes,domine etiam dæmonia ſubiiciuntur nobis in nomine tuo.} Videbantur quidem gaudere magis ꝙ facti ſunt miraculorum auctores: quàm ꝙ facti erant prædicationis miniſtri. Erat autem melius eos gaudere in illis quos ceperant: ſicut vocatis per ipſum dicit Paulus. Gaudium meum, & corona mea. GREG.24. Moralium. Mire autem dominus vt in diſcipulorum cordibus elationem præmeret, indicium ruinæ retulit, quod ipſe magiſter elationis accepit, vt in auctore ſuper D bię diſcerent quid de elationis vitio formidarent, vnde ſequitur. {Videbam Sathanam ſicut fulgur de cœlo cadentem. BEDA. Dicitur Sathanas,eo ꝙ aduerſatur bono, hoc enim ſignificat nomen Hebraicum,ſed diabolus dicitur,eo quòd cooperatur nobis in malo: & accuſator ſit. Natura eius eſt incorporea, locus aereus. BEDA. Non autem dicit.Modo video,ſed prius videbam: quando corruit. Quod autem ait.{ Sicut fulgur, vel præcipitem, de ſupernis ad ima lapſum ſignificat,vel quia deiectus adhuc tranſfigurat ſe in angelum lucis. TITVS. Se autem dicit vidiſſe tam quàm iudicem qui nouit incorporeorum paſſiones,vel dicit. {Sicut fulgur,quia natura fulgidus erat vt fulgur,ſed factus eſt tenebroſus propter affectum:quia quod deus fecit bonum, hoc ipſe in ſe alterauit in malum. BASI. Supernæ enim virtutes nō ſunt naturaliter ſanctę, ſed ſ̄m analogiam diuini amoris menſuram ſanctificationis ſortiuntur. Et ſicut ferrum poſitum in igne non deſinit eſſe ferrum,vehementi tamen flammæ vnione tam effectu, E quàm aſpectu in ignem pertranſit,ſic & almæ virtutes ex participatione eius quod eſt naturaliter ſacrum, inſitam habent ſanctificationem,neque enim cecidiſſet ſathanas,ſi natura fuiſſet inſuſceptibilis mali. CYRIL. Vel aliter, Videbam ſathanam ſicut fulgur de cœlo cadentem, ideſt a ſuprema potentia in extremam fragilitatem. Nam ante Saluatoris aduētum ſubegereat ſibi orbē, & ab omnibus colebatur: ſed cum vnigenitū verbum dei de cœlo deſcendit,corruit tāquam fulgur, quia conculcatur ab adorātibus Chriſtum,vnde ſequitur.{Et ecce dedi vo.poteſt.calcan.ſupra ſerpen.& ſcorpi.}TITVS. Serpentes quidē aliquando figuraliter in deſerto mordebant Iudæos,& necabant eos eo ꝙ infideles erāt. venit aūt qui ſerpentes illos perimeret Aeneus ſerpēs crucifixus, vt ſiquis credens in eum proſpexerit, liberetur a morſibus & ſaluetur. CHRY. Deinde ne putaremus hoc dici de beſtijs,ſubiūxit. {Et ſupra omnē virtutem inimici.} BEDA. Hoc eſt omne genus immundorū ſpirituū de obſeſſis corporibus eijciendi, & quātum ad ipſos ſubdit.{Et nihil vobis nocebit. Quàmuis & ad litteram

A poſſit accipi.Paulus.n.a vipera inuaſus nihil mali patitur,& Ioannes hauſto veneno non læditur.Hoc aūt inter ſerpentes qui dēte, & ſcorpiones qui cauda nocent,diſtare arbitror: ꝙ ſerpētes aperte ſęuientes,ſcorpiones clanculo inſidiantes vel homines vel dæmones ſignificent. vel ſerpentes qui inchoādis virtutibus venena prauæ perſuaſionis obijciunt,ſcorpiones qui conſummatas virtutes ad finē vitiare intendunt. THE. Vel ſerpentes ſunt qui viſibiliter nocent, veluti fornicationis & homicidij dæmon: qui vero inuiſibiliter nocent ſcorpiones vocātur, ſicut in vitijs ſpiritualibus. GRE. Niſenus. Voluptas etiā ſerpēs dicitur in ſcriptura, cuius natura eſt, quòd ſi caput eius muri ſtricturam attigerit, totum ſequens corpus ad ſe trahit, ſic natura neceſſarium conceſſit homini domicilium. Sed per hanc neceſſitatem aggrediens voluptas animum ad immoderatum quendam ornatum peruertit,ad hoc ſubſequentem auaritiam trahit, quā impudicitia ſequitur, ideſt vltimū membrum & cauda beſtialitatis. Sed quemadmodum non eſt per caudam ſerpentem retrahi, ſic non eſt incipiendum ab vltimis ad euellendum voluptates, niſi quis priorem aditum obtulerit malitiæ. ATHA. Deludunt autem nunc per Chriſti virtutē pueri voluptatem,quæ quondam ſeducebat grandeuos,& virgines perſeuerant conculcantes ſerpētinæ voluptatis fallacias. Sed & quidam ipſum aculeum ſcorpionis,ideſt diaboli conculcātes,ſcilicet mortem,non timuerunt interitū,Verbi gratia, martyres facti,plerique vero poſtpoſitis terrenis libero greſſu cōuerſantur in cœlis,principem aeris non timentes. TITVS. Sed quia lætitia qua eos lætos videbat: inanem gloriam ſapiebat.gaudebāt.n. ꝙ quaſi ſublimes effecti,terribiles hominibus & dæmonibus erāt. ideo dominus ſubiungit:{Verūtamen in hoc nolite gaudere,quia ſpiritus ſubijciuntur vobis.} BEDA. De ſubiectione ſpirituū cū caro ſint gandere prohibentur,quia ſpiritus eijcere ſicut & virtutes alias facere,interdum non eſt eius meriti qui operatur, ſed inuocatio nominis Chriſti,hoc agit ad condemnationem eorū qui inuocant,vel ad vtilitatem eorū qui vident & audiunt. CYRIL. Sed cur domine non ſinis lætari in honoribus a te collatis,cū ſcriptum ſit. In nomine tuo exultabunt tota die? Sed dominus eos ad maius gaudium erigit.vnde ſubdit. { Gaudete autem quia nomina veſtra ſcripta ſunt in cœlis.} BEDA. q.d. Non oportet vos D de dæmonium humiliatione,ſed de veſtra ſublimatione gaudere. Salubriter autem intelligendum eſt, quòd ſiue cœleſtia, ſiue terreſtria quis opera geſſerit per hoc quaſi litteris annotatus apud dei memoriam ſit æternaliter affixus. THEO. Scripta ſunt enim nomina ſanctorum in libro vitæ non in cauſto, ſed memoriam dei & gratia. Et diabolus quidem deſuper cadit: homines vero inferius exiſtentes ſuperius aſcribuntur in cœlis. BASI. Quidam autem ſunt qui ſcribuntur quidem non in vita, ſed ſecundum Hieremiam in terra, vt ſecundum hoc intelligatur duplex quædam deſcriptio,horum quidem ad vitam:illorum ad perditionem. Quod autem dicitur, Deleantur de libro viuentium, intelligitur de his qui digni putabantur in libro dei conſcribi. Et ſecundum hoc fieri dicitur ſcripturæ mutatio, quàndo a virtute delabimur in peccatum,vel ęcontra.

In ſerm. de Paſſione & Cruce.

f ¶ THEO. Sicut benignus pater videns filios ſuos dirigi,gaudet, ſic & Chriſtus exultat,ꝙ Apoſtolis tantis bonis facti ſunt di E gni.vnde dicitur. {In ipſa autem hora exultauit ſpiritu ſancto.} CYRIL. Inſpexit quidem per ſpiritus operationem quam Apoſtolis tradidit plurium acquiſitionem,vnde in ſpiritu ſancto lætatus dicitur, ideſt in effectibus, qui per ſpiritumſanctum proueniunt: quaſi enim amator hominum, gaudij reputabat materiam conuerſionem errantium,de quo gratias agit, vnde ſequitur. { Confiteor tibi pater domine cœli & terræ. BEDA. Confeſſio non ſemper potentiam, ſed gratiarum actionem ſignificat: vt in Pſalmis ſæpiſſime legimus. CYRIL. Ecce autem inquiunt illi quorum corda peruerſa ſunt: gratias refert filius patri tamquam minor. Sed quid impedit conſubſtantialem filium laudare proprium genitorem, mundum ſaluantem per eum? quòd ſi cenſes confeſſionis cauſa hunc eſſe minorem, aſpice, quòd vocat eum patrem ſuum & dominum cœli & terræ. TITVS. Alia enim per Chriſtum ex non entibus producta ſunt, ſed ſolus ipſe incomprehenſibiliter a patre eſt genitus: ſolius enim vnigeniti tamquam veri filij patris pater eſt, vnde ſolus patri dicit. { Confiteor tibi pater,} hoc eſt glorifico te.